

פרשת וישלח

אל המחנה האחת, והכהו" אותו המחנה יכה את עשו [ולא להיפך] משום שבמחנה הראשון יש עשרה אנשים שיכולים לנצח מאתיים, ואז "והיה המחנה הנשאר לפליטה" משום שאז יצטרפו עשרת המנצחים אל השבעה האחרים וילחמו במאתיים אנשי עשו הנותרים.
זה שכתב רש"י "על כרחו, כי אלחם עמו" - בגלל שאלחם עם עשו ואנצח את מחנהו האחד, ודאי שהמחנה השני שלי יישאר לפליטה...

"וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עֵבֶר אֶת פְּנוֹאֵל" (לב, לב).
נזקקו כל המפרשים לשאלה, מדוע מדגישה התורה כאן "ויזרח לו השמש", וכי לא בכל יום זורחת החמה?!

והנה מובא בגמ' (סוכה טו.) "תנו רבנן, בשביל ארבעה דברים חמה לוקה... ועל שני אחין שנשפך דמן כאחד". ולפיכך, אם המלאך היה גובר על יעקב והורגו, אף עשו היה מת באותו יום, כפי שנתבאה רבקה שימותו ביום אחד (רש"י פס' יז), ואז היתה החמה לוקה.

אך כיון שיעקב גבר על המלאך ולא נהרג, חידוש הוא שהחמה זורחת כרגיל ואינה לוקה, שכן כמעט ונהרגו שני אחים ביום אחד!...

"וַיִּחְבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ וַיִּשְׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ" (ג, ד).
מפרש רש"י: "אמר רבי שמעון בן יוחאי: הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו".

כאשר הגיע יעקב ללבן נאמר (לעיל טו, ג): "ויחבק לו וינשק לו", ודרשו חז"ל כי חיבוק ונישוק זה לא היה אמיתי אלא ביקש לבדוק שמא יש בבגדיו זהובים או טומן מרגליות בפיו; ואם כן, מניין לרשב"י שכן לא נהג עשו כלבן אלא "שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו"?

מבאר בעל "הכתב והקבלה":
יש הבדל לשוני בין האמור בפגישת יעקב ועשו לבין האמור בפגישת יעקב ולבן. בלבן נאמר: "ויחבק לו וינשק לו", יש הפרדה בין הפועל לבין הנפעל והדבר מובא בשתי מילים נפרדות - "ויחבק לו", וכן "וינשק לו". ואילו בפגישת יעקב ועשו נכללים הפועל והנפעל במלה אחת - "ויחבקו" וכן "וישקהו", ולא נאמר "ויחבק לו", "וינשק לו", כפי שנאמר בלבן.

טעם הדבר, כאשר הפועל מתייחד ומחובר עם הנפעל, הדבר מעיד על פעולה אמיתית, כמו שנאמר בודו ויהונתן (שמואל א, כ יז): "כי אהבת נפשו אהבו", ולא נאמר - "אהב אותו", זאת מכיון שהיתה זו אהבה אמיתית שלא היתה תלויה בדבר. אולם בלבן ויעקב, שהיתה פעולת החיבוק והנישוק תלויה בדבר, נאמר: "ויחבק לו וינשק לו", פעולת הפועל נפרדת ואינה מחוברת לנפעל.

מכאן דרש רשב"י, כי כיון שהלכה היא שעשו שונא ליעקב, הרי אם קרה מקרה והוא חבקו ונשקו, היתה התורה צריכה לכתוב: "ויחבק לו... וינשק לו". וכיון שכתבה התורה את פעולת הפועל עם הנפעל בתיבה אחת: "ויחבקו... וישקהו", מוכת כי בפעם הזאת נשקו בכל לבו.

"קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל וְשֶׁב שָׁם וְעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ" (לה, א).
הרמב"ן מתקשה בכוונת דברי השי"ת ליעקב "קום עלה בית אל ושב שם", מהי אותה ישיבה עליה מצווה הקב"ה.

הנצי"ב בפירושו 'העמק דבר' חוקר בשאלה הלכתית:
מה דינו של אדם שאירעה לו צרה וניצל ממנה, והתחייב בקרבן תודה או בברכת הגומל, אלא שעד שלא הספיק להביא את הקרבן או לברך, נקלע לצרה נוספת. האם יכול הוא בינתיים להביא את אשר התחייב בנין הצלתו מהצרה הקודמת, או שמא עליו להמתין עד שתחלוף גם צרה זו, ורק אז להביא את קרבנו או לברך על שניצל משתי הצרות גם יחד.

תשובה על כך ניתן למצוא בהנהגתו של יעקב אבינו: לכאורה, מיד בעת הגיעו לבית-אל היה עליו לקיים את נדרו ולהציב מצבה כתודה על העבר, ולעשר את כל אשר לו לקרבות. אמנם בינתיים מתו עליו רבקה אמו ודבורה מניקתה, ולכן אמר לו הקב"ה: "עלה בית אל ושב שם", היינו אל תמהר להקים את המצבה ולקיים נדרך, אלא המתן שם עד שתעבור הצרה הנוכחית, ורק אז תקריב קרבן תודה. ואכן כך נהג יעקב, שלא הזדרז בבית-אל לקיים נדרו ולהציב מצבה, עד אשר עברו עליו ימי הבכיה על דבורה ורבקה.

ומכאן ראינו לענייננו, מי שהתחייב להביא קרבן תודה על שניצל מצרה, ועתה נקלע לצרה אחרת, עליו להמתין עד שתחלוף צרתו השנייה ורק אז להביא קרבנו. (שניים מקרא)

"וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצְרָ לוֹ וְגו' " (לב, ח).

מפרש רש"י: "וירא - שמא יהרג, ויצר לו - שמא יהרוג הוא את אחרים".
נראה לבאר באופן נפלא את דברי רש"י, שכתב: "ויצר לו - שמא יהרוג הוא את אחרים", ובהקדם יש לפרש מה שפרש"י (לקמן לב, כב) שכשעבר יעקב לפני עשו, טמן את דינה בתיבה כדי שלא יראנה עשו ויקחנה, ונענש ע"ז שלקחה שכם בן חמור לפי שמנעה מעשו שמא תחזירונו למוטב, ע"כ.

ולכאורה קשה, למה נענש ע"ז והלא היה ספק אם תחזירונו למוטב אם לא, וא"כ בודאי נהג יעקב כדיון שהרי יתכן ולא תחזירונו למוטב, ואמרו חז"ל במשנה באבות (פ"א מ"ז) 'ואל תתחבר לרשע וכו', 'ואיתא באבות דר' נתן (פ"ט מ"ד) 'ואפילו לקרבו לתורה', והטעם שמא ילמד ממעשיו הרעים!

אך הביאור הוא, כיון שנחשב כאן כספק ספיקא - ספק אם יקחנה עשו, ואם יקחנה שמא היא תחזירונו למוטב ולא שהוא ישפיע עליה, ולכן לא היה לו לחשוש למיעוט כי יתכן ויזכה אחיו ע"ז, ולכן נענש כי היה לו לבטוח בקב"ה, 'בהדי כבשי (סתרם) דרחמנא למה לך' (ברכות י).

ובזה יש לפרש, מה שמצינו בגמרא בבבא בתרא שנחלקו ר' מאיר ור' יהודה, על הפסוק: "וה' ברך את אברהם בכל וגו' ", ר"מ ס"ל - "בכל" - היינו שלא היתה לו בת, דעיקר הברכה במה שלא היתה לו בת, כי יתכן ויקחנה אדם רע מעללים שהרי במקומו היו אנשי רשע, ואע"ג שזה ספק ספיקא - אם יקחנה אדם רע, ואפילו אם יקחנה יתכן ותחזירונו למוטב, מ"מ ר"מ לשיטתו שחושש למיעוט (עיי' יבמות סא), לכן הברכה היא במה שלא היתה לו בת, אך ר"י ססובר שלא חוששים למיעוט אחז שזה ברכה במה שהיתה לו בת, דלא חוששים שמא יקחנה אדם שאינו הגון ולא תחזירונו למוטב. והנה, יעקב אבינו טמן את דינה בתיבה, כי סבר כר"מ דחיישין למיעוטא, והו"ו "וירא יעקב מאד" - שכששמע יעקב שעשו בא היה ירא שיקחנה ולכן טמנה, אמנם "ויצר לו" - שיענש ע"ז, כי אולי הלכה כר"י ולא היה לו להטמינה.

וזו כוונת רש"י: "ויצר לו - שמא יהרוג את אחרים", שכידוע הכוונה לר"מ (עיי' גיטין נו, והוריות ג), וחשש יעקב שע"י שיהרוג את עשו יהרוג גם את ר"מ שהוא מבני בניו, וממילא תהיה ההלכה כר"י (כי אין מי שחולק עליו), ואז יענישוהו ע"ז שטמנה שהרי ר"י לא חושש למיעוטא!
ודברי פי חכם חן!

"וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחֲנֶה הָאֶחָד וְהָפְּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפַלְיטָה" (לב, ט).

ופירש רש"י: "והיה המחנה הנשאר לפלטה - על כרחו, כי אלחם עמו".
וצריך להבין היטב, מהו "על כרחו" - מדוע מוכרח שהמחנה הנשאר ינצל?
ביאר הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל: הדנה, כאשר רבקה שלחה את יעקב אל לבן מפני חמת עשו, אמרה לו "למה אשכל גם שניכם יום אחד", ופירש שם רש"י: "רוח הקודש נזרקה בה ונתבאה שבים אחד ימותו". ולקמן (פס' יז) פירש רש"י שיעקב צייה את עבדיו שיעשו הפרש בין המחנות כמהלך יום אחד. וידוע שיעקב הלך עם המחנה הראשון, כמו שכתוב לקמן "והוא עבר לפניהם".

ועתה, אם עשו ילחם ביעקב ויעקב ינצח ועשו ימות - ודאי שהמחנה הנשאר יהיה לפליטה, מאחר ואין מי שילחם בו. ואם חלילה עשו ינצח ויהרוג את יעקב, אזי גם בתרחיש זה המחנה הנשאר ינצל, שהרי המחנה השני היה רחוק מהלך יום אחד מהמחנה הראשון, וא"כ עד שעשו יגיע למחנה השני - הוא יהרג, שהרי רבקה נתבאה ששניהם ימותו ביום אחד.

ולזה רמז רש"י בצחות לשונו הטהור "על כרחו", שהרי ממה נפשך המחנה הנשאר יהיה לפליטה!

בדרך נפלאה נוספת, ביאר הרה"ק רבי שר שלום מבעלזא זע"א - את דברי רש"י שהמחנה הנשאר ישר "על כרחו", וזאת בהקדם קושיה נוספת: היות ו"מחנה" הוא לשון נקיבה ("המחנה האחת"), מדוע נאמר "אל המחנה האחת והכהו", היה צריך לומר 'הכה אותה' או 'הכה'?

ברם, נראה כי יעקב סמך על הברכה "ורדפו מכם חמשה - מאה" (ויקרא כו, ה) והיינו שחמשה מכם ירדפו מאה מהאויבים, ומכיון שבאותו הזמן משפחת יעקב מנתה שבעה עשה אנשים [יעקב, רחל ולאה, בלהה וזלפה, ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יששכר, זבולון, דן, נפתלי, גד, אשר, יוסף ודינה], ואילו מחנה עשו מנה ארבע מאות איש, לא היה בכח מחנה יעקב לנצח את מחנה עשו, מפני שכנגד ארבע מאות איש צריך עשרים אנשים, ולכן סוהר היעקב לפצל את מחנהו לשניים כאשר במחנה אחד יהיו עשרה אנשים ובשני יהיו שבעה, וכשיראה עשו שיעקב פיצל את מחנהו גם הוא יפצל את מחנהו לשניים - מאתיים בזה ומאתיים בזה, ואז "כאשר יבא עשו

סיפור הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, רבה של רמת אלחנן:

היה בחור ישיבה מבני-ברק, שלמרבה הצער עזב את הישיבה, פרק כל עול, עזב את היהדות ועבר לגור יחד עם בן דודו החילוני בתל אביב. הוא הלך מדחי אל דחי, התדרדר ונפל, עד כדי כך שהוא התארס עם בחורה לא יהודיה רח"ל.

בן דודו החילוני, כעס עליו מאוד ושאל אותו איך הגעת לדרגה כזאת שפלה עד כדי כך, הגזמת, להתחתן עם גויה? אתה עוזב את היהדות וכורת את הענף של דור המשך. אך לא היה עם מי לדבר, בן דודו לא הצליח לשכנעו לבטל את האירוסין. מה שכן, הוא הצליח לשכנע אותו שמכיון שהוא עכשיו מתנתק מהעם היהודי וממשפחתו, לפחות שילך להוריו ויגיד להם בשיחה פנים מול פנים מה תוכניותיו.

כאמור, הבחור השתכנע והזמין את עצמו לשבת אצל הוריו, אך לפי 'התנאים שלו'. להוריו המסכנים לא היתה ברירה, הבן רחמנא ליצלן מורד, אין מי יאמר לו מה תעשה ואין מי יאמר לו מה תפעל.

הוא הגיע לבילי שבת ובילה אותו בעישון במרפסת רח"ל, כל סיגרייה שהוא הדליק שרפה את לבבות הוריו. וביום השבת שוב בילה על המרפסת עם האיפיון שלו. אביו ניסה לשכנעו לבוא להתפלל, אך הוא סירב בכל תוקף.

בשבת בצהריים אביו ניגש אליו והזמין אותו להצטרף אליו לשיעור של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, המתקיים בביתו של הרב. בצעד מפתיע הבחור הסכים. הם הלכו לשיעור, ובגמר השיעור כל משתתפי השיעור ניגשו לרב שטיינמן וברכו אותו בשבת שלום.

ביקש שהרב יבחן אותם ושאל שאלות קלות. ואכן הרב שטיינמן שאל שאלות שכל ילד ידע, כל ילד שענה את תשובתו זכה לקבל סוכרייה מתוך קופסת הסוכריות של הרב.

כשהגיע תורי, הרב שאל אותי שאלה, אך לא ידעתי את התשובה. הרב שטיינמן שאל אותי עוד שאלה קלה יותר מהקודמת, וגם אותה לא ידעתי, ואז הרב שטיינמן שאל אותי את השאלה הכי קלה - איזה פרק אתם לומדים? וגם את השאלה הזאת לא ידעתי.

בתום המבחן, כל הילדים ניגשו לרב ונפרדו ממנו לשלום ויצאו מהחדר של הרב ביראת כבוד, לכולם היתה סוכרייה ביד חוץ ממני. תוך כדי שהילדים יצאו ביראת כבוד, ביקש ממני הרב לנשט אליו. הוא אמר לי: "בתורה ובאידישקייט, אנחנו מקבלים שכר לפי המאמץ, לא לפי התוצאות. כל הילדים התאמצו לענות על שאלה אחת, ולכן קיבלו סוכרייה אחת, אבל אתה התאמצת לענות על שלוש שאלות, ולכן אתה תקבל שלוש סוכריות". ובחיוך ענק, הושיט לי שלוש סוכריות...

אמר הילד, דע לך באבא, שלא היו סוכריות מתוקות בכל העולם יותר מהסוכריות האלה. ומה גרם לי אותו יחס? שאת הרב שטיינמן אהבתי, ולכן כאשר אמרת לי ללכת לשיעור של הרב שטיינמן, הסכמתי ללכת.

אדם לא יודע עד כמה כל מילה שהוא מוציא מפיו, וכל מעשה שהוא עושה, משפיע השפעה כבייה על חינוכם של ילדינו הרכים והנשמות הטהורות. לעולם לא נוכל לדעת מה הכח של מילה אחת טובה והארת פנים לילד.

סיפור זה מוגש לרגל יום היארצייט למרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, שיחול השבוע ביום חמישי. ת.ג.צ.ב.ה. (בך בטחנו - הרב צבי נקר)

פנייה לשבת בנייני הלכה ואגדה

קבר בחוץ לארץ? עדיף על שפת הים! חלק ב'

בעלון הקודם הבאנו, שנחלקו המפרשים בהבנת הירושלמי בכלאיים, שר"מ ביקש להיקבר על 'כיף ימא': האם הכונה על שפת הים באסיא (שם נפטר), עד שבני א"י יעבירוהו לארץ, או שמתחילה היתה רצונו להיקבר על שפת הים בארץ ישראל. והנה, בליאור היען-יעקב, ועוד, שכבר מתחילה היה רצונו של ר"מ להיקבר בא"י ליד הים, וכמו שאכן בני א"י קיימו את בקשתו וקברוהו ליד חופה של הכנרת, צריך להבין, לשם מה רצה זאת ר"מ ומה התועלת בכך?

מצינו כמה ביאורים נפלאים בזה: ה'כותב' בעין יעקב (שם) ביאר, שמה שרצה להיקבר בא"י ליד הים, הוא 'לזכור אמונה אמיתית נפלאה כי היא ראייה גמורה על חידוש העולם, ובדבר ה' נקוו המים ונראית היבשה היפך חיוב הטבע'.

בספר 'תקפו של נס' (ספר נפלא שעוסק בתורה ומשנתו של התנא ר"מ, י"ל ב-הם התנאי, ח"א, עמ' נ ואלף) לגאון רבי חביב חיים דוד סתהון זצ"ל, הוסיף לבאר מדוע דוקא ליד חופה של הכנרת: א. עיקר מעלתה של א"י היא, בהיותה מוקפת ימים ונהרות, שהמים מעלים את האדם מטומאה לטהרה, וגם הארץ עצמה נטהרה מטומאתה במים כמו שראינו בדור המבול וכו', וכן באדם הראשון שאחרי חטאו ישב במי יחיון ק"ל שנה לטהר טומאתו, ולכן, בא"י שייסודותיה משוקעים במים כדתיב 'כי הוא על ימים יסדה', על כן לא ירד בה מבול כמ"ש חז"ל, כי טהרתה נתונה בקרבה, ולכן רצה ר"מ להיקבר במקום טהור ככל הניתן, הסמוך לים. וימה של טבריה, 'קדוש הוא לאלוהיו' כי בו נגנז בארה של מרים ורבו המעלות בבאר זה (שממנה השקה הארז"ל למרח"ו, כמובא בשער הגלגולים). ובזוהר הקד' (פרי שמות) נאמר להדיא, כי ימה של טבריה הוא מרומם ונעלה מכל הז' ימים המקיפים את ארץ ישראל (ע"ש עוד במה שהוסיף לבאר).

ב. האלף הקד' (פרי חקת) ביאר, שבארה של מרים הוא כנגד טורה שבע"פ, ועל ידי הבאר היה מתבאר לישראל כל תורה שבע"פ, ומאחר ובארה של מרים נטמן בכנרת, ובטבריה ייסד רבי את משנתו של ר"מ שהוא 'מארי-דמשנה' (דסתם משנה ר"מ), לכן 'מצא מין את מינו' ר"מ - להיקבר בטבריה סמוך לבארה של מרים, ע"ש עוד.

ג. הסיבה מן השמיים שגרמה שייטמן בסמיכות לחמי-טבריה (וכמו שציין המהר"ח) היא ע"פ מה שכתב במדרש תלפיות (סוף ענף אפוד, ובעוד ספרים) בשם הארז"ל, כי אשר בן יעקב עומד בפתח גהינום וכל העוסק במשניות - הוא מצלי איתו, ונרמז שמו בראשי-תיבות 'ברוך מבנים אשר יהי רצו' וכו' ע"כ. הרי שמרוב חיבתו של אשר ללימוד המשנה דבק בשמו 'מארי', שהוא מארי-דמשנה, על כן, כשם שאשר עומד על פתח גהינום להציל בעלי משנה, גם ר"מ עומד על חמי טבריה שהם עומדים על פתח גהינום, להציל עוסקי משנה.

ד. הארץ עוד להכית, שתחית המתים תתחיל מטבריה מקברו של ר"מ, כמו שנאמר (יחזקאל לו, י): 'והנבאתי כַּאֲשֶׁר צִנְיָי וְתָבֹא בָהֶם הַרוּחַ וַיְחִיּוּ וַיַּעֲמֵדוּ עַל רַגְלֵיהֶם וכו' ". וסופי התיבות 'כאשר ציוני ותבא בהם' הם אותיות מאיר, לרמז שממקום מנוחתו תבוא הרוח ויחיו, ולכן ר"מ קרא על עצמו 'משיחון', שהוא ניצוץ משיח, וכמו שביאר רבי אליהו הכהן מאיזמיר בספרו 'מזבח אליהו' (פרי וזאת הברכה) ע"פ הגמ' בסנהדרין (דף צח:). שכל אחד מהאמוראים אמר ששמו של המשיח הוא כשמו, לפי שכל אחד היה מכיר בעצמו שיהיה ראוי להיות משיח אם הדור זכאי, וכל אחד היה מודיע הדבר ברמז שהוא משיח - אם יהיו זכאים. ולכן, לפני פטירתו אמר להם

משולחנו של העורך

'הא משיחון', כלומר, אמרו לבני א"י: ראו מה גרמו עוונותיכם שעייבתם את התגלות המשיח, ועליכם תרעומתי יותר מבני הגולה כי בכם יש את היכולת לקדש ולטהר עצמכם מחמת קדושת המקום להביא המשיח בימיכם יותר מבני הגולה. וכבר רמזו המקובלים, דר"מ הוא המשיח, כדתיב (איכה ד, ב): 'רוח אפינו משיח י', ראישי תיבות מאיר. ע"כ דברי הגר"ח ד"ר סתהון זצ"ל.

עוד נראה לענ"ד לבאר מדוע רצה שיקברוהו בינתיים על שפת הים בחו"ל (כמובא בעלון הקודם בשם הירושלמי), ע"פ מה שכתב המקובל רבי אברהם אזולאי זצ"ל בספרו 'חסד לאברהם' (מעין ג נהר כה), שהצדיקים בהיותם בארץ ישראל יכולים להגן על כל המקומות, מכיון שארץ ישראל היא הלב, והוא הנותן חיות וכח לכל האיברים. לעומת זאת, הצדיקים שבחו"ל לא יוכלו להועיל אלא למקומם בלבד, כי זהו כמו חיות אבר פרטי מפרטי הגוף ואיבריו, ולא יועיל לזולתו. והוסיף החס"ל, שכן גם בעת סילוקם של הצדיקים. ע"כ.

וכבר כתב רבינו יוסף חיים זצ"ל בספרו בנייה בספרו (סוכה מה): שר"מ, לפי שורש נשמתו, זכותו מגינה על העולם גם לאחר פטירתו, כאשר היה מגן בחייו, שלא על חינם נהגו בכל ישראל לגדור נדרים לשם ר"מ בעל-הנס, ולכן דומה הוא לעץ הנטוע שהוא עומד על עומדו, ואינו דומה לעץ התלוש, שהוא מושכב על הארץ וכו', ולכן קברו את ר"מ מעומד, לרמז שזכותו דומה לעץ הנטוע, ע"ש.

לפי דבריהם, יתבאר לנו באופן נוסף, שר"מ רצה להגן גם על בני ארץ ישראל, ולא רק על בני חו"ל, ולכן ביקש שיקברוהו על שפת הים, שם תהיה לו שייכות גם לבני א"י. מן הראוי להוסיף פנינה נפלאה, לבאר את אמירת ר"מ בעת פטירתו 'משיחון', באופן שונה מהנ"ל (הובא בספר 'הבכורים והראיון' לרבי דוד שיפמאן זצ"ל מטבריה, ועוד): בגמ' בב"ב (גו, נחלקו ר"מ וחביריו, בביאור היכן הן המקומות 'קניזי, קניזי וקדמוני': ר' מאיר סבר, שנפתוחא ערבהה ושלאמה, ואל ארצות הקיני שמקונו סבר והקדמוני, ואילו רבי יהודה סבר שזה הר שעי, עמון ומואב, ולעומתם רבי שמעון סבר שארצות אלו הן ערדיסיקס, אסיא ואספמיא. ומבואר ברשב"ם (שם, וברש"י עה"ת בראשית נו, יט ועוד) שלעתיד לבוא ארצות אלו יתווספו על ארץ ישראל, כפי שהובטח לאברהם אבינו בברית בין-הבתרים. וא"כ, לדעת ר"ש תהיה אסיא א"י לעתיד לבוא, משא"כ לדעת ר"מ לא תהיה אסיא א"י לעולם.

והנה, כאשר נזכר ר"מ לראות שהוא מסתלק ליישיבה של מעלה כשהוא באסיא, אמר: 'אמרו לבני ארץ ישראל, כשכוונתו על ר' שמעון בר יוחאי בר פלוגתיא, דבן ארץ ישראל הוא, 'הא משיחון דיכונן', הכונה, אסיא תהיה לפי דבריהם א"י לעתיד לבוא (ושיחה הוא לשון דיבור), אך 'אפילו הכי תנו מטתי על שפת הים', אשר שם גם לסברתי הוא ארץ ישראל, שנא' 'כי הוא על ימים יסדה'. ע"ש עוד בהמשך דבריו הנפלאים.

ולסיים: בספר 'פרח שושן' (לרבי שושן הכהן זצ"ל מוגרבא, ובסוף מיימו במושב איתן, ירושלים ההש"ל), חלק ממלכת כהנים עמ' ס) מביא העתק מכתב-יד, על חכם רבי מוסה בוג'אנא ז"ל מטריפולי שנפטר בשנת תה"ל לודו (שנת ה"מ) ביום ג' י"ב טבת, וקברוהו על שפת הים, ולאחר זמן הגיע הים עד מקום קבורתו, ובא בחלום לראשי הקהל לפנותו משם, והלכו ובנו מצבה מתחת לקברו אצל הים ולא הועיל. ובשנת ה'תצ"ג א הלם פעם אחרת, ואמר להם: 'הסיעוני, ואם לאו איני מוחל לכם'. והלכו כל הקהל, והתלמידים חכמים שרצו להתעסק בו טבלו וביקשו ממנו מחילה, ובכו ועשו לו תכריכין חדשים, ופינו אותו.

הארות והערות יתקבלו בברכה!

לעילוי נשמת דניאל הכהן בן דוד, אליהו בן חנה יונה, הרה"צ אליעזר בן מנוור זצוק"ל, יהודה בן יוסף ז"ל, שושנה פורן בת טאוס, תנה יונה בת רומיה, פריבן נמכי בת עוסניגאן, שולמית חווה בת הר"ר רפאל ז"ל, שושנה רוזט בת שלום. לרפואת איתמר שבת עדיה, ראובן בן שרה, נסים בן חורם, מנוירה בת פריבן נמכי, אביעד מאיר יהודה בן עדיה, בתושי"ת. העלון מוקדש להצלחת ברו"ג ישי בן אילה, הרמים בן מנוירה, עידן וילך בני מרים, משפ' מנצור וכל התורמים והסניעים בהפצה. אליהו בן אילה.